

har helt nyligen — till Buxtehedefesten i juni d. å. — undergått en restaurering, som återfört orgeln till det skick den enl. prof. Stahls åsikt hade på Buxtehudes tid. Den avviker på en del punkter från den i Fernströms bok återgivna dispositionen, som visar hur denna s. k. »Buxtehude-Bachorgel» tedde sig efter en del i senare tider företagna förändringar. »Brustwerk» omfattade på B:s tid (och omfattar alltså även numera) sju stämmor i st. f. serare fyra och även pedalverket var (resp. har nu blivit) något större.

Förf. säger i slutordet om sin bok, att »mycket av skissens improviserade karaktär vidlåder den» och det må väl vara riktigt, men en icke obetydlig del av bokens charm ligger just häri och detta gör den ännu mera lättläst än den redan genom förf.:s lediga, litet kåserande stil är, ett ytterligare plus med tanke på den vida läsekrets, som boken synes vilja vända sig till. Om man vill understryka — och med tanke på de faktiska förhållandena finnes all anledning därtill — riktigheten av vad Fernström i sitt inledningskapitel, sid. 10, säger: »— hans namn har väl icke ens under den tid, då Lübecks borgare samlades för att åhöra den 'Abend-Musique', som i 'Haupt-Kirchen zu St. Marien' gavs under ledning av 'der Wohl-Edle, Gross-Achtbare und Weltberühmte Hr. Dietrich Buxtehude', strålat med sådan glans som nu i nådens år 1937» — så kan man tryggt våga fastslå, att föreliggande bok rymmer en myckenhet reflexer från denna den buxtehudeska storhetens strålgans, som slår läsaren tillmötes nästan på varje bokens blad. Man kan med samma trygghet förutspå, att ingen, som läser boken, kan undgå att få den uppfattning av Dietrich Orgemester och hans konst, som förf. i sina slutord med ett citat från en dansk Carl Nielsen-biograf säger sig ha velat giva läsaren: Buxtehudes musik, »hvor tidsbestemt den end kan være i sin Udtryksmaade, det fornemmes dog som tidløst, skabt som det er af en stedse gyldig Fantasi.»

Författare och förlag äro i lika mån att lyckönska till den förträffliga boken, som helt visst kommer att få den största spridning och den största betydelse för lübeckermästarens konst och dess befrämjande i vårt land.

Carl E. Rosenquist.

Svensk Kyrkopostilla.

Först: en ståtlig, vackert utstyrd volym i gammalt postilleformat, utgiven av kyrkoherden teol. doktor Gunnar Rosendal i Osby och innehållande predikningar över kyrkoårets alla högtids- och helgdagar samt över apostladagarna. De flesta predik-

En svensk kyrko-postilla. I Ev. texterna. 346 s. Inb. Kr. 10.50. Förlaget Pro Ecclesia, Osby.

ningarna äro skrivna av utgivaren men f. ö. finnas bidrag från ett tjugotal präster med biskop Rodhe i spetsen. Sedan: samlingen innehåller några »vanliga» och naturligtvis — med sådana författare — högst förträffliga predikningar, men huvudparten av dessa predikningar böra kanske betecknas såsom mera »ovanliga» och detta i särskild mening. Utgivaren och de allra flesta av författarna vilja något särskilt med dessa predikningar, och alla böcker från Pro Ecclesia ha väl ett bestämt syfte. Kanske detta syfte kan sammanfattas i utgivarens ord i en predikan å Bönsöndagen: »Kristendomen är liv, liv i gemenskap med Kristi kropp, Kyrkan. Kristendomen är ej en åsikt, den är en Kyrka. Utan delaktighet i Kyrkans liv finns ingen kristendom.» Eller i dessa ord å trettonde e. Träf: »Kristus — — — var det synliga Ordet, som kunde ses. Han var helt och hållet en sakramental person, ett verbum visibile. — — Frälsaren var en präst, vars hela liv präglades av Ordets förkunnelse och en liturgisk och sakramental sådan». Det »ovanliga» i dessa predikningar ligger alltså däri, att all utläggning av kyrkoårets olika texter syftar ytterst till att framhäva Kyrkan såsom Kristi kropp och inskräpa hos oss, som skulle vara levande lemmar i denna kropp, att tillägna oss den gudomliga välsignelse som ligger i Kyrkans Ord, sakrament och gudstjänstordning. (Om tidebön talas i en predikan å Bönsöndagen). I vissa av predikningarna sker denna förkunnelse på ett kanske något enahanda och för den som ej rätt besinnar ordens valör till synes något ytligt sätt, men man kommer snart underfund med den djupa intention, som ligger bakom: kristendom och kristen tro är ej blott den enskildes sak men ej heller en samfundssak i vanlig mening, ty Kyrkan är »icke blott en mänsklig institution för religiös undervisning och Gudsdyrkan, utan hon är en organism, som har sitt stöd och sin kraft i himmelskonungen. — — en kristen måste leva under ett klart medvetande om Kristi konungavälde» (Kristi himmelfärdsdag). Därför predikas här på ett särskilt sätt om den levande Frälsaren, från mandomsanammelsen till upphöjelsen och om den Frälsare, som lever i och uppfyller sin Kyrka och framför allt förklaras och hänvisas till Herrens heliga nattvard (detta t. o. m. i ett för oss understundom något främmande predikospråk). Denna s. k. liturgiska och sakramentala riktning har som bekant mångenstädes bragt oro åstad, men då är denna bok ett gott medel att lära sig förstå vad som ligger bakom dessa strävanden: »en så hög kärlek och djup vördnad för Kyrkans levande Herre att intet är för dyrbart att offras åt honom».

Predikningarna giva ock uttryck åt en annan sak, vilken liksom de liturgiska strävandena ej utan vidare förstås och kanske ej heller gillas av vem som helst, nämligen den sakramentala uppfattningen ej bara av Kyrkan utan av hela livet: allt vilar i Guds hand, allt skall mottagas ur Guds hand, då skall Herrens härlighet varda uppenbar även i världsliga förhållanden (2 e. Trett).

Endast utifrån denna synpunkt kunna de sociala och kulturproblemen lösas. Även här märker man hur väl uttryckssätten tarva förklaring. Nog känner sig många böjd för opposition när det i en predikan på 13 e. Tref. säges, att »Kristi Kyrka kan bedriva diakoni, endast i den mån hon är ivrig i sin liturgi», men nog måste man instämma, när påståendet sedan förklaras på följande för riktningen typiska sätt: »Endast där Kristus bliver hörd och åskådad i sitt Ord och Herrens Nattvard, kunna kärlekens gärningar spira fram till helig samaritertjänst».

E. L.

Recensioner.

Hymnologiskt.

Karl Hesselbacher: Paul Gerhardt, der Sänger des fröhlichen Glaubens. Leipzig, Schloessmann, 1936. 208 s. RM. 3.60.

Adolf Brüssau: Martin Rinckart und sein Lied »Nun danket alle Gott». 72 s. RM. 1:50.

Friedrich Hindenlang: Konstanzer Reformatoren und ihre Kirchenlieder. 59 s. RM. 1:60.

Otto Brodde: Johann Crüger. Sein Weg und Werk. 54 s. RM. 1:70. (De tre sistnämnda arbetena utgöra h. 10, 12 och 13 i samlingen »Welt des Gesangbuches», Leipzig, Schloessmann.)

Samtliga dessa böcker hava ett drag gemensamt: de vända sig till en bredare publik. Författaren till Paul Gerhardt-biografien betecknar uttryckligen sin bok som en Volksbuch. Och den tämligen nystartade skriftserien »Welt des Gesangbuches» är avsedd att skänka en på samma gång lättillgänglig och vederhäftig undervisning i hymnologiska ting för det praktiskt kyrkliga arbetet. Det är ock ur det praktiskt kyrkliga arbetets synpunkt som det är mig en särskild glädje att just nu kunna fästa uppmärksamheten på dessa arbeten. Präster och organister ha i och med den nya psalmbokens

antagande fått en maktpåliggande uppgift i att göra sitt bästa för att få den nya psalmboken insjungen i församlingarna. Härför kräves särskilda koralövningar. Dessa kunna givetvis läggas på många olika sätt. Men som regel torde de väl kräva några inledande ord om någon psalm eller psalmgrupp eller någon psalmförfattare eller koralkompositör som skall bliva föremål för uppmärksamheten under den följande sångövningen. Litteratur till dylika koralövningar är icke alltid så lätt att få tag i. Det är därför roligt att kunna peka på ovanstående hjälpmedel. Den som läser igenom Hesselbachers Paul Gerhardt-biografi har ymnigt material till ett par tre koralaftnar, vid vilka vårt förråd av Paul Gerhardt-psalmer kan genomgås. Martin Rinckart försvarar genom sin också hos oss så älskade psalm »Nu tackar Gud allt folk» väl sin plats vid en koralövning. Att detsamma gäller Johann Crüger som skänkt oss så många underbara koralmelodier behöver icke sägas. Av Konstanzreformatorerna är blott Ambrosius Blarer representerad i vår psalmbok och hans bidrag (W. 254) hör icke till de mest kända. Detta häfte har därför icke samma intresse som de övriga.

Knut Peters.